

Folk och Försvars Rikskonferens 2022

**Ulf Kristerssons tal på Folk och Försvars
Rikskonferens den 10 januari 2022**

Det talade ordet gäller

För precis trettio år sedan höll Gorbatjov sitt sista tal som Sovjetledare, och en av världshistoriens grymmaste regimer gick i graven. Men låt oss vara ärliga: Dagens Ryssland har inte infriat någon av de förhoppningar vi hade då. Inte som rättsstat, inte som marknadsekonomi, inte ens som ett fredligare land.

Häromveckan beslutade ryska högsta domstolen att förbjuda landets äldsta människorättsorganisation, Memorial. Och regimer som förtrycker sin egen befolkning brukar som bekant hota även sina grannar.

Vi har sett det gång på gång: Georgien. Annekteringen av Krim. Och mycket tyder nu på att Ryssland förbereder en invasion av Ukraina.

Under hösten har över 100 000 ryska soldater mobiliserats nära den ukrainska gränsen. Och Ryssland har skapat situationen också för att utöva påtryckningar mot väst.

Moskva kräver ett säkerhetsavtal mellan Ryssland och Nato, för att – som de säger - undvika en militär konflikt. De kräver att inga fler länder ansluter sig till Nato, och att inte några nya militärbaser placeras i länder som tidigare var del av Sovjetunionen. Det vore ett återfall till en gammal europeisk säkerhetsordning – en Jalta-liknande uppdelning av intressesfärer. Och det är enkelt uttryckt fullständigt uteslutet. För Ukraina förstås. För fria stater som förr var delar av Sovjet. Men också för Finland och för Sverige.

Just kopplingen till Finland är extremt viktig. I Finland har både president Niinistö och statsminister Marin tydligt markerat enighet kring landets säkerhetspolitik, och bekräftat den för Ryssland och för världen. I sitt nyårstal sa Finlands president:

”Låt mig konstatera än en gång: till Finlands rörelsefrihet och valmöjligheter hör också möjligheten att alliera sig militärt

och ansöka om medlemskap i Nato, om vi själva så beslutar.”

Det må vara lågmälda ord, men tydliga och kraftfulla. Finland accepterar inga ryska intressesfärer och bekräftar att de är herrar i sitt eget hus. De samarbetar redan – precis som Sverige – med Nato, men säger i klartext att, om de själva vill det, så blir även Finland en fullvärdig medlem i Nato. Sverige bör nu i bred politisk enighet göra samma sak som Finland. För Finlands sak är också vår.

Dessutom behöver försvarsmakten nu långsiktiga beslut om ekonomiska tillskott för att genomföra försvarsberedningens förslag, och ÖB:s militära råd, fullt ut.

Låt oss vidga perspektivet ytterligare. Energiförsörjning blir en allt viktigare del av säkerhetspolitiken och gasen är nu ett starkt geopolitiskt vapen. Lukasjenko hotade att stänga gastillförseln till Europa som hämnd för EU:s sanktioner. Och Ryssland har flera gånger stängt av gasen till Ukraina och till övriga Europa. Under hösten minskades leveranserna, samtidigt som efterfrågan ökade.

Ryssland vill tvinga fram ett slutligt godkännande av Nord Stream 2. Det skulle kanske lösa ett kortsiktigt problem, men förvärpa ett långsiktigt och utöka Moskvans inflytande. EU:s energiunion syftar till att minska Europas beroende av en enda energileverantör. Men Nord Stream 2 ökar Europas sårbarhet.

Europas demokratier är öppna och beroende av andra. Men får inte vara naiva och låta auktoritära stater utnyttja den gröna omställningen.

China General Nuclear Power Group är ett statsägt kinesiskt bolag. En uttalad strategi

Det talade ordet gäller

för bolaget är att växa inom Europas förnybara energi. Redan idag är man via ett dotterbolag delägare i sex svenska vindkraftsparker. Men samhällskritisk infrastruktur ska inte ägas av diktaturer.

Kina har även byggt och finansierat tusentals kolkraftverk i Asien och i Afrika. I höstas lovade Xi Jinping att de ska sluta bygga nya kolkraftverk utomlands och i stället öka internationellt stöd för att utveckla grön energi. Det är nog bättre än nya kolkraftverk, men världens demokratier måste se de säkerhetspolitiska riskerna i att fattiga länder gör sig beroende av Kina.

Vår egen svenska energiförsörjning är säkerhetspolitik eftersom den utgör en grundläggande förutsättning för vår motståndskraft.

I ett tidigare robust elsystem med kärnkraft och vattenkraft återstår nu bara 6 reaktorer av de ursprungliga 12. Färre planerbara produktionsenheter gör transmissionsnätet bräckligare när tillgänglig effekt och viktiga stödtjänster faller bort. Att upprätthålla balansen i varje givet ögonblick har blivit svårare, liksom möjligheten att överföra el från norr till söder

Strax före jul antog Energimyndigheten en nationell riskberedskapsplan för Sveriges elförsörjning. I sitt remissvar till planen talar Försvarsmakten klartext: man pekar på vikten av en robust elförsörjning - för att kunna försvara Sverige, upprätthålla samhällsviktig verksamhet och skydda civilbefolkningen. Men enligt Försvarsmakten finns nu en risk att elsystemet håller på att bli så komplext och skört, att systemet i sig kan ge upphov till en elkris, under helt vanliga förhållanden.

Sverige behöver en regering som tar energifrågans alla dimensioner på fullt allvar. En ny borgerlig regering kommer att

prioritera utbyggnaden av planerbar kraft. Sverige måste inse att stabil elförsörjning är en grundförutsättning för nästan allting, och avgörande för både klimatomställning och vår nationella säkerhet.

Den nuvarande svenska energipolitiken är inte bara geopolitiskt riskabel, utan hotar också klimatomställningen. Kalkylerna för de gröna industrisatsningarna bygger på att elen finns när den efterfrågas. I den tunga industrins fall betyder det året runt, dygnet runt – oavsett väderlek.

Som nation har vi redan en gång upplevt bränslebrist och förberedelse för elransonering. Vi minskade då vår sårbarhet, byggde ut kärnkraften och garanterade både stabilitet och oberoende. Nu, mitt i klimatomställningen, riskerar Sverige att hamna i den situation som vi redan på 70-talet ville undvika.

Den pågående avvecklingen av svensk kärnkraft måste stoppas. De beslut som nästa regering fattar om energipolitiken kommer att definiera svensk industri, svenska investeringar och svensk klimatpolitik för decennier framåt.

Själva inriktningen på energipolitiken måste därför ändras, liksom de regelverk som gör det så svårt att bygga ny kärnkraft i Sverige. Om Vattenfall kan projektera för kärnkraft i Estland kan man rimligen med rätt regler göra det även här.

Om Sverige fortsätter som nu är risken stor att svenska folket tvingas lära sig nya begrepp som dödnätsstart, ö-drift och roterande bortkoppling. Det skulle betyda enorma ekonomiska problem för både företag och hushåll. Det skulle skada Sverige som industriland. Och öka vår sårbarhet.

Svensk motståndskraft måste stärkas brett, för kriser kan komma i olika

Det talade ordet gäller

skepnader. Som en pandemi. Eller som ett krig i Ukraina. Eller som en cyberattack som slår ut vårt elnät, eller våra betalsystem. I Sverige är vi bra på avancerad digitalisering – men vi ligger långt efter i cybersäkerhet.

En ny borgerlig regering kommer göra en nystart med Sveriges samlade krisledningsförmåga. Det var ett av mina budskap på Folk och Försvar förra året, förrförra året, liksom året före det. Och det är ett av mina budskap nu. Tiden för naivitet och fromma förhoppningar är inte nu.

Bristerna i krishanteringen blev tydliga i samband med IT-skandalen vid Transportstyrelsen. Information om rikets säkerhet fördes inte vidare mellan departementen – och den dåvarande statsministern fick veta sist av alla. Även coronapandemin har visat att den nationella krisledningen har brister. Att delegera ansvar är bra. Men att ta samlat ansvar är bättre. Och bara regeringen kan ytterst döma av. Att tiotusentals människor dessutom befinner sig i Sverige utan rätt att vara här, understryker säkerhetsriskerna.

Regeringen tänker nu flytta den centrala krisledningen från Justitiedepartementet till Statsrådsberedningen. Bra, det borde gjorts för länge sedan och i dessa frågor borde olika regeringar samverka sömlöst. Jag söker samarbete om detta, inte konflikt. Men mer behövs.

Jag vill att Sverige inrättar ett nationellt säkerhetsråd, som operativt leds av en nationell säkerhetsrådgivare med säte i statsministerns kansli. Och att cyberfrågorna på en strategisk nivå kopplas till det nationella säkerhetsrådet. Det nya nationella cybersäkerhetscentret måste få ett tydligt huvudmannaskap, tillräckliga resurser och ett uttalat uppdrag att stödja även näringslivets arbete mot cyberhot.

30 år har gått sedan Sovjet föll. Det kalla kriget tog slut. Ett nytt storskaligt ryskt anfall på Ukraina skulle dramatiskt påverka hela Europa. Och även det kriget kommer bli väldigt kallt, om Ryssland stänger av gasen till Europa. Vi vet inte hur nästa kris kommer se ut, vi vet bara att den kommer. De västliga demokratiernas gemensamma kraft och förmåga måste öka – både mot auktoritära stater och för klimatomställningen.

Tack.